

De Gierzwaluw

Jaargang 63 nummer 3 november 2025

De ontdekking van de Brileider 8

Een fijne tuin in Zuidoost 10

Verslag Urban Birding International 21

Kemphaan

JAAP KRANENBORG

Bij veel verhalen over Kemphanen zie je plaatjes van vechtende vogels in een soort leeuwenpak waarbij snavels als zwaard worden gebruikt. Er wordt gesproken over toernooivelden en vrouwtjes die het stoerste mannetje uitkiezen, maar net als bij riddersverhalen gaat het dan bijna altijd over een situatie die hier allang verleden tijd is. De Kemphanen die ik in het najaar in plasdrasgebiedjes door mijn verrekijker begluur, staan altijd een beetje duf in het water, alsof ze bijkomen van een jetlag na een lange vliegreis. En misschien is dat ook wel zo, want vrijwel alle toernooivelden liggen tegenwoordig hier ver vandaan.

(1770), NEDERLANDSCHE VOGELN, KB

Mannetjes met versleten manen staan kalm tussen de vrouwtjes en van agressie zoals op de plaatjes is niets te merken. Net vermoeide artiesten op de terugreis van een optreden ver weg, ze hebben hun outfit nog gedeeltelijk aan, maar de show zit erop. Pas volgend jaar moeten ze weer het podium op.

Winactie

Maak kans op Birdland, vogels in de kunst

Mini-koffietafelboek Birdland geeft een mooi inblikje in ornithologische illustraties en vogels in de kunst. Wil je kans maken op het recensie-exemplaar? Stuur dan voor 5 december een mail met onderwerp 'winactie' naar secretariaat@vogelsamsterdam.nl

Op pagina **17** lees je onze recensie van het boek.

4	Van de redactie Tycho Fokkema
5	Verenigingsnieuws Marc Menon
7	Help de Amsterdamse Huismus Vera Wiarda
8	De ontdekking van de Brileider Elian Hijne
10	Een fijne tuin in Zuidoost Will Schep
13	Amerikaanse Wintertaling in Varkensland Frank van Groen
15	Polder IJdoorn op de schop Tycho Fokkema
17	Boekbespreking Tycho Fokkema
20	Prachtkleed Groenling
21	Verslag Urban Birding International Piet van der Werf
27	Waarnemingen april-juni 2025 Ellen de Bruin
37	In Memoriam Peter Scholten 1952-2025 Ruud Vlek & Jan van Blanken
37	In Memoriam Jan Geijssel 1940-2025 Jos Vrolijk
39	SVN op Birdingplaces.eu
39	Colofon
40	Help de Amsterdamse Huismus

Op de cover

Van 20 tot 22 september zat er een Hop in het Diemerpark. William Price legde 21 september daar ook een konijn vast, dat over de Hop hopte.

Aan het werk

TEKST: TYCHO FOKKEMA

Twee geliefde plekken in ons werkgebied zijn tijdelijk ontoegankelijk voor vogelaars. Zowel de Diemerzeedijk ten oosten van de Vijfhoek als Polder IJdoorn bij Durgerdam vormen het toneel voor grootschalige werkzaamheden. Dit alles met het oog op de toekomst.

De gemeente Gooise Meren wil met de ingreep de verbindingroute tussen Diemen en Muiden veiliger en de natuur toegankelijker maken. In de toekomst bewegen wandelaars zich over een halfverhard gravelpad op de dijk en beschikken fietsers over een eigen fietspad achter de dijk. Deze 'Natuurboulevard' wordt doorgetrokken via Muiden naar Muiderberg. Tijdens het ontwerpproces heeft de Commissie Bescherming van onze vogelwerkgroep geadviseerd over de beste locatie en mogelijke uitvoering van een vogelkijkscherm of -hut bij de Baai van Ballast. Of dit vogelkijkpunt er daadwerkelijk komt is nog onduidelijk. Mogelijk is het onderdeel van de tweede fase van het project in 2026-27, afhankelijk van het verloop van de werkzaamheden en het eventuele resterende budget.

Tegelijkertijd gaat er voor Natuurmonumenten in landelijk Noord een langgekoesterde wens in vervulling. Dankzij een grote, door de provincie

gefinancierde ingreep is het waterpeil in de twee delen van Polder IJdoorn straks veel beter beheersbaar. Goed nieuws voor alle riet- en weidevogels die er broeden, en de vele trekvogels die in voor- en najaar foerageren rond de plas bij het kijkpunt. De meeste werkzaamheden worden waarschijnlijk dit jaar nog afgerond en met wat geluk en budget is het kijkpunt dit voorjaar weer bereikbaar. Je leest er meer over verderop in deze Gierzwaluw.

Dat veel zaken die ons vogelaars aan het hart gaan afhankelijk zijn van budget, heeft ook onze vereniging de afgelopen tijd ervaren. Tijdens de ALV en ook op deze pagina's woedde een discussie over de toekomst van ons papieren verenigingsblad en de financiering ervan. Dit had ook zijn weerslag op de redactie en op de inhoud van dit nummer, dat deze keer helaas geen gebiedsomschrijving bevat. Hopelijk verleent de inmiddels uitgezonden ledenraadpleging nuttige inzichten bij de besluitvorming rond de papieren Gierzwaluw.

De sterke betrokkenheid van de redactie bij de toekomst van ons verenigingsblad kan niet los worden gezien van de hoeveelheid tijd die de redactie er ieder kwartaal vrijwillig in steekt. Vele handen maken licht werk, en daarom zoekt de redactie uitbreiding in de vorm van een algemeen redactielid en een beeldredacteur, om zo samen De Gierzwaluw nog beter te maken. Wil jij deel uitmaken van de toekomst van ons blad, dat in 2027 haar 65-jarig bestaan hoopt te vieren? Dan horen we dat graag.

Wil jij meewerken aan De Gierzwaluw?

Ieder kwartaal ontvangen ruim 750 VWGA-leden ons verenigingsblad. Help jij mee De Gierzwaluw nog beter te maken? Stuur een mailtje naar redactiegierzwaluw@vogelsamsterdam.nl

Herfsttrek

MARC MENON, VOORZITTER VWGA

Kort voor het schrijven van deze column werd in mijn huis een nieuwe cv-ketel geïnstalleerd. Met het aanbreken van de herfst en met de winter in aantocht zit ik er weer warmpjes bij! Vanuit mijn behaaglijk warme serre heb ik fijn uitzicht op de achtertuin waar de eerste noordelijke Roodborstjes en Vuurgoudhaantjes zich luidkeels aandienen. Ongelofelijk hoe zulke kleine pluizenbolletjes er al een vliegreis van honderden - misschien wel duizenden - kilometers op hebben zitten. Ik las onlangs in het boekje "Wat maakt vogels zo interessant?" van Marcel Boer, spreker tijdens onze lezing van 8 november 2025, dat Goudhaantjes tussen 20 en 40 kilometer per uur vliegen. Goudhaantjes moeten tussen door ook veel tijd vrijmaken om veel te eten (meer dan de helft van hun eigen lichaamsgewicht!) om op temperatuur te blijven en voldoende energie op te doen om verder te (blijven) vliegen. Ze zijn dus al even onderweg! Meer trekvogels tijdens de onvolprezen VWGA-excursies langs de Friese Wadend kust van 7 september (duizenden steltlopers, ganzen en eenden, maar ook overvliegende Visarenden en veel Boerenzwaluwen en Gele Kwikken) en de Kennemerduinen van 11 november 2025: 's ochtends vroeg bij zonsopgang, op de parkeerplaats van Parnassia, in dansende en golvende vlucht al talloze kbv'tjes (= kleine bruine vogeltjes) en vinkachtigen, piepers, spreeuwen

Vuurgoudhaan

FOTO: ROBERT HEEMSKERK

en lijsterachtigen. Sommige vogeltjes invallend na een lange nacht doorvliegen, andere lokaal foeragerend en weer andere ontwakend, en zich verzamelen en opmakend voor de volgende etappe van hun lange reis. En rond de verschijningsdatum van deze Gierzwaluw is er ook de altijd boeiende excursie naar de Pier van IJmuiden voor sublieme waarnemingen van langstrekende zeevogels. Houd onze website in de gaten voor datum en verdere details! Zelf mogen wij op 5 november 2025 nog "op reis" met een interessante lezing over de vogelrijkdom in het West-Afrikaanse Gambia (ca. 600 vogelsoorten op een strookje land van ongeveer 300 kilometer lang en gemiddeld ca. 40 kilometer breed langs de Gambia-rivier; qua oppervlakte minder dan een kwart van Nederland). Ga je mee? Of een reisje dichterbij huis: verspreid over twee dagen in november 2025 zijn ca. 100 leden samen met de VWGA naar de eerder op deze plaats aangekondigde film "Hoop in de Hoep" van filmmaker en bewoner Pim Giel geweest. Interessant en gezellig!

Eind november vindt de (inmiddels) traditionele actieve ledenavond plaats, een bijzonder gezellig samenzijn waar- bij de actieve vrijwilligers van onze vereniging met een hapje, drankje en een praatje in het zonnetje worden gezet. Wil je daar volgend jaar ook bij zijn? Er is genoeg te doen binnen onze flore- rende vereniging en er zijn ook diverse vacatures. Deze vacatures staan ver- meld in de Nieuwsflits, en vaak ook in de Gierzwaluw en op onze website. Als je niet al actief bent voor de vereniging, meld je dan aan bij het bestuur voor een grotere of kleinere klus binnen onze vereniging, en wie weet sleep jij ook wel zo een exclusieve uitnodiging in de wacht voor de volgende actieve ledenavond in 2026!

Of 'pitch' zelf een mooi nieuw initiatief bij het bestuur! Diverse grote activitei- ten van onze vereniging van de afgelo- pen jaren zijn ontstaan uit een bij één of enkele leden opborrelend idee dat vervolgens in een verfijnd samenspel tussen de initiatiefnemer(s) en het bestuur tot volle wasdom is gekomen. Denk aan de Vogelatlas Amsterdam, het VWGA-Evenement "Broedplaats Amsterdam: Samenleven met vogels" van 18 september 2023 in Pakhuis De Zwijger en het Vogelfestival Amster- dam van het afgelopen voorjaar. And last but not least, als "spin-off" van het Vogelfestival, het geweldige internati- onale symposium Urban Birding Inter- national (UrBI) van 25 september 2025, eveneens in Pakhuis De Zwijger, over (samen)leven met vogels in een stede- lijke omgeving. Dat smaakt naar meer! Met het (financieel en organisatorisch) mogelijk maken en faciliteren van grote projecten als de bovenstaande probeert het bestuur tegemoet te ko- men aan de door de leden van onze vereniging tijdens eerdere algemene

ledenvergaderingen en ledenraad- plegingen uitdrukkelijk uitgesproken wens om de financiële middelen van onze vereniging bovenal in te zetten bij herkenbare en aansprekende projec- ten op het gebied van bescherming en behoud van vogels, projecten waar de vogels en onze leden wat aan hebben! En met als prettige bijkomstigheid een verder toenemende naamsbekendheid van de Vogelwerkgroep Amsterdam als hét aanspreekpunt in de Amsterdamse regio voor alles wat vogels in de vrije natuur aangaat: naamsbekendheid bij de gemeente Amsterdam, bij lokale, regionale en landelijke organisaties, bedrijven en pers, maar vooral ook bij het grote publiek. Dat legt onze club geen windeieren! In het jaar waarin Amsterdam 750 jaar bestaat, zijn wij de magische grens van 750 leden gepas- seerd! And still counting!

Over een ledenraadpleging gesproken: in de vorige Gierzwaluw kondigde ik aan dat er een ledenraadpleging zal plaatsvinden over de vraag op welke manier wij de hoge en steeds verder oplopende productie- en verzendkos- ten voor de papieren Gierzwaluw (kun- nen) dekken. Het bestuur hecht zeer aan de mening van alle leden! Rond de verschijningsdatum van deze Gierzwa- luw zal deze ledenraadpleging bij jullie in de mailbox ploffen. Neem alsjeblieft vijf minuten de tijd om deze in te vul- len!

Tot slot, op mijn eerdere (en herhaalde) oproep om ca. 60 jaargangen gedrukte Gierzwaluwen/Mededelingenbladen over te nemen is gelukkig - vlak vóór de 'deadline' - een reactie gekomen. De Heimans en Thijssse Stichting (<https://www.heimansenthijsssestichting.nl>; <https://database.heimansenthijsssestichting.nl/>) heeft deze jaargangen volledig overgenomen, en dat is fijn!

Help de Amsterdamse Huismus!

TEKST VERA WIARDA

FOTO: ROBERT HEEMSKERK

De Huismus - *Passer Domesticus* - was ooit overal te zien in Nederland, maar staat tegenwoordig op de Rode Lijst van bedreigde soorten. Sinds 1975 zijn de landelijke aantallen vermoedelijk gehalveerd. Ook in Amsterdam gaat het niet zo goed met de Huismus. Woningrenovaties en het verdwijnen van groen in tuinen zorgen ervoor dat deze vogel steeds minder geschikte leefplekken heeft.

Mussenkolonies een handje helpen

De VWGA is een Amsterdams Huismus-project gestart. Wat gaan we doen? Allereerst vragen we onze leden of ze kolonies Huismussen weten te zitten. Sommige kolonies worden steeds kleiner. Als dat het geval is, neem dan contact op met coördinator Vera Wiarda van de Huismussenbrigade via huismus@vogelsamsterdam.nl. Op afspraak kijk je daarna samen met een Huismussenbrigadier op locatie hoe de kolonie het best geholpen kan worden. Dat kan een nestkast zijn, plek voor een zandbad, het aanbrengen van groen, etc. De VWGA stelt een aantal speciale Huismus-nestkasten beschikbaar voor leden van onze vogelwerkgroep.

Word ook Huismussenbrigadier

Lijkt het je leuk om mee te helpen om nestplaatsen te creëren voor de Huismussen in Amsterdam? Als Huismussenbrigadier screen je op verzoek van bewoners in je eigen stadsdeel tuinen en andere plekken met een Huismussenkolonie. Bij twijfel kun je altijd onze experts raadplegen. Is de plek geschikt? Dan stelt de VWGA voor leden van onze vogelwerkgroep een aantal Huismussen-nestkasten ter

beschikking. Iets voor jou? Meld je dan aan voor onze Huismussenbrigade met een mailtje naar huismus@vogelsamsterdam.nl

Bijeenkomst 7 januari

Je krijgt dan een uitnodiging voor een bijeenkomst van de Brigade in Buurtsalon Jeltje op 7 januari 2026 met Huismusexperts Jip Louwe Kooijmans en Gert de Jong. Deze avond leer je waar je bij het screenen van een tuin of plantsoen op moet letten. Hier gaan we de maand erop ook buiten mee oefenen.

Waar gaan we op letten?

Huismussen stellen hoge eisen aan hun omgeving. Ze hebben een klein leefgebied, waarin alle voorwaarden voor overleving aanwezig moeten zijn: nestgelegenheid, voedsel (zaden voor volwassen vogels, insecten waarmee de jongen worden gevoerd), water en beschutting. Daarnaast nemen Huismussen graag een zandbad waarvoor kale grond wordt gewaardeerd. Niet alleen de nestplaats van Huismussen is beschermd, ook belangrijke elementen in hun biotoop zoals een muur die begroeid is met klimop, waarin gezamenlijk geslapen wordt.

De ontdekking van de Brileider

TEKST ELIAN HIJNE, FOTO'S MAURICE PRINS

Afgelopen januari ontdekten onze leden Elian en Maurice een Brileider op Texel. De extreem noordelijke soort, die normaliter overwintert in de Beringzee, was nog nooit eerder in Nederland waargenomen.

Op maandagmiddag 13 januari 2025 waren Maurice en ik, na een ontspannen weekend vogels kijken op Texel, onderweg naar de veerboot. We hadden wat tijd over en omdat we er toch langs kwamen, besloten we de telescoop nog even neer te zetten bij de IJzeren Kaap. Deze onder vogelaars welbekende plek aan de oostkant van Texel biedt mooi uitzicht over de Waddenzee. Soorten als Geoorde Fuut, Kuifduiker, Middelste Zaagbek, Topper en Eider houden zich hier graag op in de winter.

Nietsvermoedend begon ik met de telescoop de zee af te zoeken en vrijwel meteen verscheen er een nogal afwijkend uitziende Eider in beeld. De vogel zat redelijk ver weg en verdween re-

gelmatig achter een golf, maar het was meteen duidelijk dat het hier niet om een 'gewone' Eider ging.

Toch duurde het even voor het kwartje viel. Ik had wel eens iets gelezen over Brileiders, die bizarre beesten uit Alaska en Oost-Siberië die tot voor kort altijd met onbekende bestemming verdwenen in de winter. Pas in 1995 kwam men erachter dat de vogels zich dan in grote groepen ophouden in wakken in de Beringzee. Een Brileider tegenkomen op de Waddenzee was dus helemaal geen optie, maar we konden er echt niets anders van maken. Maurice had meteen een goede foto weten te schieten en daarop stond onmiskenbaar een mannetje Brileider. We meldten de vogel op Waarneming.nl en bin-

nen enkele minuten kwamen de eerste Texelse vogelaars over de dijk gesneld. Het hielp dat we de bewijsplaat van Maurice hadden bijgevoegd, blijkbaar was het zo'n onwaarschijnlijke waarneming dat men anders gedacht had dat we een geintje probeerden uit te halen. Iemand wist te vertellen dat het de zesde waarneming was van een Brileider in het West-Palearctisch gebied en de eerste voor Nederland. Soortenjagers spraken van 'de grootmoeder aller dwaalgasten'.

Later hoorden we pas dat het sowieso nogal een uitdaging is om een mannetje Brileider tegen het lijf te lopen. Een boottocht boeken over de ijzige Beringzee is niet bepaald een optie. En zelfs als je in het broedseizoen de Alaskanse toendra bezoekt, heb je een flinke dosis geluk nodig. Het weer moet goed zijn - en die garantie heb je nooit in dit soort onherbergzame arctische gebieden. Daarnaast zijn de mannetjes

maar een week of drie op de toendra te vinden om te baltzen en te paren, daarna laten ze de vrouwen alleen om de eieren uit te broeden en de kuikens op te voeren. Zo snel mogelijk weer terug naar de vertrouwde ijsschotsen van de Beringzee!

Hoe en waarom dit jonge mannetje Brileider in de Waddenzee terecht is gekomen, blijft gissen. Gelukkig lijkt de vogel het prima naar zijn zin te hebben en zit hij ver op zee, veilig voor de hordes nieuwsgierige vogelaars. Vergeleken bij zijn oorspronkelijke leefgebied moet Texel haast wel aanvoelen als een tripje naar Hawaï ;).

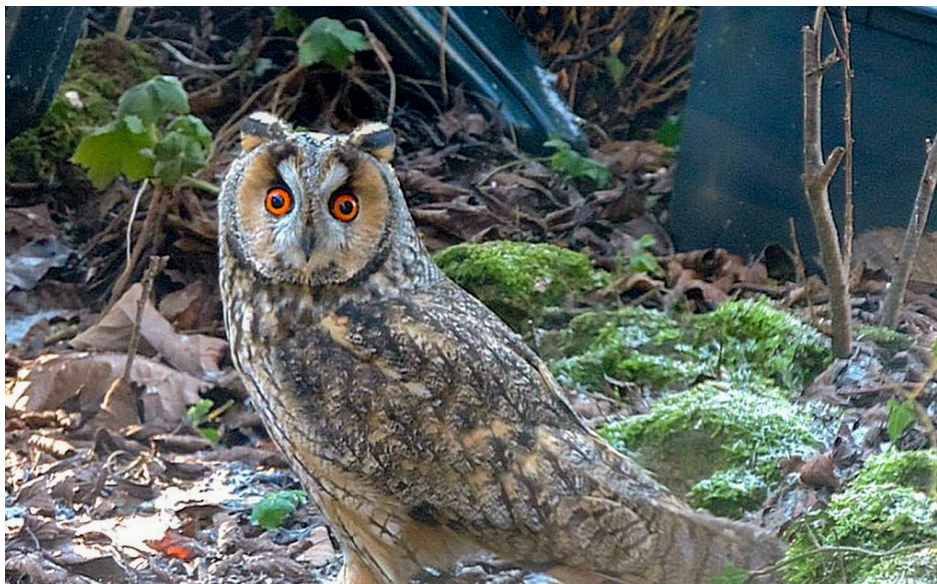
Naschrift: De 'Texelse' Brileider trok duizenden vogelaars van over de hele wereld. De laatste waarneming op Texel was op 11 juni 2025. Tot vreugde van velen werd de vogel op 7 oktober weer op Waarneming.nl gemeld. Zou de Texelse Brileider een blijvertje zijn?

De allereerste bewijsplaten van Maurice Prins tonen de Brileider in prachtkleed

Een fijne tuin in Zuidoost

TEKST EN FOTO'S WILL SCHEP

Wills dochter fotografeerde deze **Ransuil** in 2017

Wij (Annelies en ik) besloten in 1984 om de Bijlmer te verlaten en naar een nieuwbouw in Reigersbos te verkassen. De locatie was mooi: aan de rand van Amsterdam, grenzend aan het park De Hoge Dijk.

Toen we daar woonden kwamen we er al snel achter dat er veel vogels overtrokken, vooral ganzen natuurlijk, naast de Grauwe, Kol- en Brandganzen ook een paar maal Kleine Rietganzen (2012 en 2014) en Rotganzen (bijvoorbeeld in november 2014). In 2010 hoorden en zagen wij 8 Kleine Zwanen overvliegen naar Noord. Maar de klappers waren Kraanvogels, die ik 's morgens vroeg vanuit de slaapkamer hoorde overvliegen (16-2-1996 en 2-3 2010). En een andere parel was de juveniele

Zwarte Ooievaar. Zittend in de tuin met mijn zoon zagen we deze megavogel vanuit het westen langzaam over het park zeilen, een prachtige waarneming! Deze happening vond plaats op 3 augustus 2000...

En roofvogels natuurlijk: Havik, Sperwer, Boomvalk, Torenvalk, Bruine Kiek en vele Buizerds vlogen wel eens over. Twee keer in al die jaren zat ik rechtop in bed na het horen van een Wielewaal vanuit de hoge toppen van de bomen achter het huis... Dit gebeurde op 8 mei

Over Will Schep:

Will heeft vogelexcursies geleid bij De Ruige Hof en in het Gaasperpark. Bovendien heeft hij een vogel-videokanaal op Youtube met zo'n 580 video's van vogels, die vooral in onze regio zijn gefilmd.

1999 en 23 mei 2013. Leuk is ook dat verschillende uilen zich in de loop der jaren hebben laten horen in het park: Ransuil, Steenuil, Bosuil en zelfs Kerkuil, die een kast had gevonden bij De Ruige Hof.

En dan de echte tuinsoorten, die in de tuin zelf zaten. Het is een relatief kleine tuin, 8 bij 10 meter, klein gazon, wat struiken langs de kant, een appelboom in het midden. In totaal hebben ruim 40 soorten de tuin bezocht. Highlights waren onder andere een Ransuil in 2017. Helaas zat ik zelf in de metro, maar mijn aanwezige dochter maakte een mooie foto van de uil, die enigszins versuft zat te kijken nadat hij tegen de schuur was gevlogen. Een Sperwer hadden we tweemaal in de tuin, eenmaal op een Huismus en eenmaal nadat de vogel tegen het raam was gevlogen.

Leuk was ook de waarneming van een Groene Specht. In 2015 zag ik iets roods bewegen achter in de tuin. Het was de kop van de specht, die zijn snavel door het hek had gestoken om in de tuin te foerageren. In de jaren daarop werd deze soort nog regelmatig roepend gehoord in het park. Een paar maal bezocht een Witkopstaartmees de tuin, op de vetbollen

met wat Staartmezen, onder andere in januari 2020 en 2021. Ze bleven lang genoeg om te worden gefotografeerd en gefilmd... Een Boomklever ontdekte de feeder met pinda's in 2020. Hij vloog een aantal dagen tussen de tuin en zijn broedplaats in de Hoge Dijk.

Witkopstaartmees

In maart 2021 verscheen plots een Zwarte Roodstaart op de rand van de dakgoot. Hij zat even rond te kijken om daarna het park in te vliegen. 20 februari 2021 werd ook een bijzondere dag. Toen ik even boven was, hoorde ik mijn kleindochter die op bezoek was beneden roepen: “Opa, je hebt een Grutto in de tuin!” Ik snelde naar beneden. Een Grutto zou het niet worden, maar het moest wel iets bijzonders zijn. Vanuit de kamer zagen we een Houtsnip traag tussen de planten lopen en in een hoekje kruipen. Hij leek niet topfit en ik wilde hem wat van dichterbij bekijken, maar hij had intussen de tuin verlaten door weer over het hoge hek te vliegen. Vogels die wij de laatste tijd steeds vaker tegenkomen zoals Cetti’s Zanger en Raaf hebben zich ook al laten horen in het park. Natuurlijk hebben we ook vogels broedend in de tuin, zoals Merel, Huismus, Heggenmus en Houtduif. Vooral in de trektijd gaan zangvogels

Tuintelling jaarrond

Doe mee met de jaarrond tuintelling! Tuinen beslaan een groot deel van Nederland: samen vormen ze een gebied dat vijf keer groter is dan de Oostvaardersplassen. Toch is de natuur van tuinen relatief onbekend. De Jaarrond tuintelling van Vogelbescherming, Sovon en de Vlinderstichting brengt die in kaart. Tellers tellen minimaal een keer per maand hun tuin of balkon. Als je wil, kun je naast vogels kun je andere soortgroepen invoeren.

Inzicht in tuinnatuur

Meedoen kost je weinig tijd en kan op twee manieren, via een weektelling of een tijdstiptelling. Bij de weektelling geef je wekelijks de hoogste aantallen door van soorten die je tegelijk in je tuin of op je balkon hebt gezien. Bij een tijdstiptelling tel je regelmatig op een vast tijdstip voor een vaste tijdsduur. Je kunt je aanmelden via de website van Sovon of via jaarrondtuintelling.nl.

soms neer in de tuin en gaan vrolijk zitten zingen, zoals Zwartkop (elk jaar), Braamsluiper, Grasmus en Tjiftjaf. De meest bijzondere was een Nachtegaal, die op 24 april 2025 luid in de tuin zat te zingen, in een dichte mist...

Kortom: een fijne tuin in een vogelrijke omgeving! De tuinlijst staat nu op 110 soorten, waarvan 42 in de tuin ter plaatse.

Oproep

Heb jij ook een vogelrijke tuin of een levendig balkon? En wil je daarover schrijven voor de Gierzwaluw? Laat het de redactie weten!

Amerikaanse Wintertaling in Varkensland

TEKST EN FOTO'S: FRANK VAN GROEN

Net als drie jaar geleden is afgelopen voorjaar Varkensland weer op broedvogels gekarteerd, in opdracht van de provincie Noord-Holland. De wandelpaden door en langs het gebied zijn in het broedseizoen van weidevogels afgesloten voor publiek. Dat betekent lekker rustig tellen, deels vanuit een roeiboot.

Op 23 april was het noordelijk deel van Varkensland aan de beurt, onder meer deelgebied Oude Vennen. Hier bevinden zich aan de noordzijde enkele berkenbroekbosjes en aan de zuidzijde plasdrasgebiedjes, tegenwoordig permanent omdat het water uit de rand-sloot in verbinding staat met enkele onder het maaiveld ingezakte percelen. Het is een verstoringsgevoelig gebied. Je kan het beste je hoofd niet te ver boven de dijk uitsteken om wegvliegen

van eenden en steltlopers te voorkomen. Op 23 april zaten er onder meer twee Zwarte Ruiters, enkele Tureluurs, Slobeenden, Krakeenden en ook nog de nodige Wintertalingen. Plots viel mijn oog op een mooi mannetje Amerikaanse Wintertaling, een zeldzame soort. De vogel viel direct op door de verticale witte flankstreep. Onze Wintertaling heeft juist een horizontale witte flankstreep. Ook rond de groene vlek op de kop was slechts spaarzaam enige geel-

bruine belijning aanwezig. Het lukte me enkele bewijsplaatjes te maken.

Broedseizoen en twitchers

Om geen toeloop van twitchers in dit verstoringgevoelige SBB-reservaat op mijn geweten te hebben werd de waarneming voorlopig op ‘verborgen’ gezet. Tijdens een telling op 2 mei 2017 in de Hempolder bij Akersloot had ik eerder deze soort ontdekt, ook toen in een afgesloten weidevogelreservaat. Een vermelding op Waarneming.nl leidde er destijds toe dat meerdere twitchers het afgesloten gebied toch betraden. Daar was de boswachter van Landschap Noord-Holland niet blij mee, en na een verontrust telefoontje is de waarneming toen op verzoek op ‘verborgen’ gezet.

Derde Amsterdamse waarneming

De Amerikaanse Wintertaling van 23 april 2025 was pas de derde voor

de Amsterdamse regio. Blijkbaar heb ik wat met de soort, want de eerste regionale Amerikaanse Wintertaling ontdekte ik op 5 juni 2001. De vogel zat destijds in de plasdras van Polder IJdoorn en werd ook de volgende dag nog gezien. Zes mensen voerden de vogel in op Waarneming.nl. De tweede waarneming was 13 jaar later, op 12 april 2014 op Marken. De bekende Sovon-fotograaf Harvey van Diek wist toen vanuit de fothut bij de vuurtoren een bewijsplaatje te maken. De vogel was maar kort ter plaatse en werd alleen door Harvey gezien.

Beide eerdere waarnemingen zijn aanvaard door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). De Amerikaanse Wintertaling werd tot en met 2014 beoordeeld door de CDNA. Tot die tijd waren er 74 aanvaarde gevallen in Nederland, waarvan vier in 2013 en maar liefst elf in 2014. Vanwege de toename van het aantal gevallen werd de soort geschrapt van de lijst van beoordeelsoorten. Vrijwel alle waarnemingen betreffen mannetjes. Vrouwtjes zijn zeer moeilijk te herkennen, vooral door overlap in kenmerken met vrouw Wintertaling. Alleen het koppatroon wijkt enigszins af.

Nu elf jaar later is er dus het derde geval voor de Amsterdamse regio. De toename van het aantal gevallen kan te maken hebben met een hogere waarnemersintensiteit. Ook wordt de toename mogelijk versterkt door het opschuiven van het zwaartepunt van het verspreidingsgebied in Canada in noordoostelijke richting, onder invloed van klimaatverandering. In theorie wordt de kans op een succesvolle oversteek van de Atlantische oceaan hierdoor groter.

Polder IJdoorn op de schop

TEKST TYCHO FOKKEMA, FOTO'S THEO VAN LENT

MET DANK AAN MIRIAM TEN HAAF, NATUURMONUMENTEN EN JIP BINSBERGEN

Wie de afgelopen maanden nietsvermoedend naar Polder IJdoorn fietste, kwam van een koude kermis thuis. Het kijkpunt is afgesloten en met zwaar materiaal worden er bomen gerooid en grond verplaatst. Hier werkt Natuurmonumenten hard aan betere omstandigheden voor zowel de vogels als vogelaars.

Knetterharde bodem

Benieuwd naar de achtergrond van de werkzaamheden sprak ik Miriam ten Haaf, namens beheerder Natuurmonumenten boswachter en gebiedscoördinator van polder IJdoorn. Zij vertelt enthousiast over het project. 'Eindelijk zijn we hier aan de slag, dat willen we al jaren!' De polder bestaat uit twee delen, de polder bij Durgerdam en de kleine polder bij het kijkscherm. In beide delen van de polder is het waterpeil de afgelopen jaren slecht beheersbaar. Het ene jaar was het te

nat, en het jaar erop weer kurkdroog. Niet optimaal voor een belangrijk gebied voor rietvogels, weidevogels én trekvogels.

Miriam ten Haaf: 'Het waterpeil en de waterkwaliteit vormen de crux in dit gebied. Zeker ook met de toename van de droogteperiodes. De bodem is hier dan knetterhard en dan kunnen de vogels niet bij bodemdierpjes en wormen. Als we het water beter kunnen regelen krijgen we ook de pitrus eronder en worden de graslanden mooier.'

Ook in de winter kun je bij Polder IJdoorn **Kieviten** zien

Waterpeil beheersbaar maken

Het beheersbaar maken van het waterpeil is dan ook het belangrijkste doel van de huidige ingreep. Na de werkzaamheden kan het beheer het waterpeil in beide delen van de polder onafhankelijk van elkaar reguleren. Om het waterpeil beter te kunnen regelen worden greppels in de weilanden uitgegraven, zodat ze het water beter kunnen aan- en afvoeren. Ook worden er pompen en stuwtjes verbeterd. De natuurimpuls wordt betaald door de provincie.

In de grote polder (voor Durgerdam) zal een hoger waterpeil de omstandigheden voor weidevogels verbeteren. In een natte bodem is het goed foerageren. In de kleine polder (bij het kijkpunt) zal een nieuw pompsysteem het mogelijk maken de plas tijdens voor- en najaarstrek continu op optimale steltloperhoogte te houden. Het inregelen daarvan kan wel wat tijd kosten.

Waar in de grote polder de weidevogels centraal staan, zijn dat in de kleine pol-

der de moeras/rietvogels. Een deel van polder is verland en wordt genivelleerd. Het verwilgde stuk wordt teruggezet in de successie. Beide ingrepen maken ook een betere regulatie van het waterpeil mogelijk. Dit heeft wel impact op struweelvogels, waarvan het leefgebied hier afneemt. Er zullen wel plukjes begroeiing blijven staan aan het buitendijkse deel van de (eveneens buitendijkse) kleine polder. Maar met de vlugge aanwas van wilgen zal die dijk wel weer snel begroeid zijn.

Komend broedseizoen

De meeste werkzaamheden zijn hopenlijk eind 2025 voltooid. Dat wil niet zeggen dat het kijkpunt en de weg erheen dan direct toegankelijk zijn. De kade is opgehoogd om afvoer van snoeimateriaal te vereenvoudigen en moet inklinken. Ook wil Natuurmonumenten niet met zwaar materieel aanwezig zijn tijdens het broedseizoen. Miriam hoopt wel dat het lukt om met een tijdelijke oplossing het kijkpunt komend voorjaar goed bereikbaar te maken.

Vogels in de kunst van A tot Z

TYCHO FOKKEMA

Boeken

Op de KunstRAI verraste 99 Uitgevers/Publishers uit Haarlem met de expositie Birdland, een brede selectie kunstwerken met vogels in de hoofdrol. Tegelijk verscheen het gelijknamige boek over vogels in de beeldende kunst door de eeuwen heen. Het is een divers lees-, kijk- en bladerboek, waarin voor iedereen wel wat nieuws te ontdekken valt.

De liefde voor vogels

De auteur van het boek, uitgever en grafisch vormgever Mart. Warmerdam, is opgegroeid met de tamme en wilde vogels in de volière van zijn ouderlijk huis. Als liefhebber stelde hij Birdland samen, en laat hij zien hoe kunstenaars wereldwijd al eeuwen geïnspireerd zijn door vogels. Aan de hand van een vogelalfabet - van Aalscholver tot Zwaan - behandelt Birdland zowel klassieke als hedendaagse beeldende kunst, met één gemene deler: de liefde voor vogels.

Van Melchior d'Hondecoeter tot Hans van Asch

Birdland presenteert een flink aantal ornithologische onderzoekers, toonaangevende vogelillustratoren en voornamelijk Nederlandse beeldende kunstenaars. De korte, behapbare teksten strooien rijkelijk met feitjes en anekdotes. Zo veroverde de spreekw

Birdland. Vogels in de kunst
Samengesteld door Mart. Warmerdam
Ledenactie: t/m 31-12-'25 zonder verzendkosten!
Kortingscode: birdland-degierzwaluw
€ 27,50 via 99uitgevers.nl

vanuit het New Yorkse Central Park Noord-Amerika en voedde het Duitse ornithologenechtspaar Heinroth tussen 1904 en 1932 duizend vogels van allerlei pluimage op, in hun krappe Berlijnse appartement. We hoppen van de schoolplaten van Henk Slijper en de lang verborgen talenten van Elizabeth Gould naar de zeventiende-eeuwse stillevens van d'Hondecoeter, en bladeren in een ruk door naar de minimalistische houtsnedes van Erik van Ommen. Van de hak op de tak neemt Warmerdam de lezer zo mee op reis door vogelland.

De Gierzwaluw

Zo verhaalt Warmerdam over de eerste duidelijke Nederlandse beschrijving van de Gierzwaluw door Cornelis Nozeman (1720-1786) in het vijfdelige boekwerk 'Nederlandsche vogelen, volgens hunnen huishouding, aert en eigenschappen beschreeven'. De theoloog en predikant Nozeman was

een groot natuurliefhebber en goed beschouwd een veldbioloog avant la lettre. Hij beschrijft het verenkleed van mannelijke en vrouwelijke vogels, de eieren, de nesten en het type omgeving waar de soort voorkomt. De meeste soorten zijn op ware grootte afgebeeld, wat het een lijvig boekwerk maakt. Het eerste - losbladige - deel verscheen in 1770, het vijfde en laatste deel pas 59 jaar later. De gravures waren van de Hannover geboren Christiaan Sepp (1700-1775), wiens werk na zijn dood werd voortgezet door zijn zoon Jan Christiaan (1739-1811) en kleinzoon Jan (1778-1853).

De schoolplaten van Henk Slijper

De 'V' van Veldleeuwerik grijpt de auteur aan om dieper in te gaan op het

'Havik' van Erik van Ommen

'Wormhole' van Hans van Asch

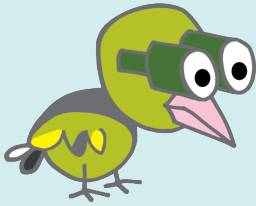
'Houtsnip in de Amsterdamse Waterleidingduinen' van Slijper

werk van Henk Slijper (1922-2007). Het hoofdstuk start met het trieste verhaal van de Veldleeuwerik, niet eens zo heel lang geleden nog een van de meest talrijke Nederlandse weidevogels. Zo'n vijftig jaar terug nog aanwezig met 500.000-750.000 broedparen. Sindsdien is dat aantal dramatisch gedaald, met 95%, met dank aan de intensieve landbouw en stikstofdepositie in de duinen. Gelukkig hebben we de tekeningen nog. De schoolplaten van H.J. Slijper waren voor vele generaties een begrip. Naast de herkenbare, functionele stijl die Slijper hanteert voor zijn schoolplaten, openbaart zijn vrije werk een meer vertellende, romantische stijl, zoals zijn

aquarel van 'Houtsnip in de Amsterdamse Waterleidingduinen' illustreert.

Prikkelende beelden

Ook bijzonder zijn de vogelfoto's van Hans van Asch. Zijn abstracte decors van huizen, fabrieksgebouwen of 'omgevingen' plaatst hij in zijn tuin. De verstopte meelwormen in de objecten lokken als vanzelf de vogels aan. Het enige wat Van Asch hoeft te doen is op het juiste moment de nieuwsgierige bezoeker vastleggen. De gewone tuinvogels in verrassende omgevingen roepen allerlei vragen op en prikkelen de toeschouwer. Precies wat kunst hoort te doen.

Prachtkleed

*Belevenissen van een
beginnende vogelaar*

Wie vooral in het voorjaar vogelt, moet deze herfst echt eens de polder in. In de sloten bij Osdorp, Waterland en langs de Amstel zwemmen onze eigen paradijsvogels op hun allermooist voorbij.

Wilde Eenden en Krakeenden zie je hier jaarrond. Maar fraaier dan in het najaar krijg je ze niet. Aan het eind van de zomer gaan de mannetjes tijdelijk schuil achter hun eclipskleed, om niet veel later in een nagelnieuw pak veren de show te stelen. Richting de wintermaanden draait in eendenland alles om imponeren.

Het lijkt wel een modeshow. Man Wilde Eend is zo gangbaar dat we zijn verschijning normaal zijn gaan vinden, maar die is dat natuurlijk verre van. Die kop! Die krulstaart! De subtiële witte nekring! Daar kan menige Soepeend een voorbeeld aan nemen. Man Krakeend combineert zijn subtiel gemarmerde borstpartij met lange beige schouderveren en een gitzwart achterste. Zowel man als vrouw gaan niet zonder hun witte spiegeltje van huis. Ook de Kuifeend ziet er opperbest uit. De vrouwtjes met een pittig kort kuife en een prachtige blauwgrijze snavel, de mannen in stijlvol zwart-wit. Met hun lange afhangende kuif zijn het de dandy's van het bal.

De Wintertaling maakt zijn entree. Het geringe formaat wordt gecompenseerd door pure pracht. Het groenbruine koppatroon met gouden gebogen lijnen is onmiskenbaar. Al zie je op afstand vaak eerst de smalle horizontale

witte streep langs de flank. De in bruintinten gehulde vrouwtjes herken je aan het formaat en de subtiële groene spiegel. In de zomer broeden Nederlandse Wintertalingen vooral rond zoetwaterplassen en vennetjes en zie je ze weinig. Maar de Wintertaling zou geen Wintertaling heten zonder de enorme aantallen overwinterende exemplaren. Hét jaargetijde om deze kleine knapperd in de sloot te bewonderen.

Dan de Smient! Wie eens een groep Smienten heeft horen fluiten, vergeet dat niet meer. Zeker als zo'n groep fluiteenden duizenden exemplaren telt, wat in Waterland en in de Ouderkerkerplas echt geen gekke aantallen zijn. De soort broedt bijna niet in Nederland, maar in Finland, Rusland en verder naar het noordoosten. Maar in de winter zitten ze dus hier. Overdag grondelen ze een beetje. Maar 's nachts gaan ze los en genieten ze van onze verse graslanden. Smienten zie je dan ook vooral bij weilanden met laag aflopende slootkanten, zodat ze makkelijk het water in en uit kunnen. De looks van de Smient mogen er ook zijn. De roze borst, de kop als een kastanje en de roomgele streep tussen de ogen maken het mannetje de ultieme herfststeend. In vlucht herken je hem aan het grote witte vlak op de vleugel. Beide geslachten hebben bovendien een ovale witte plek op de buik. Zo lijkt het alsof er een groot ei overvliegt, het uiteindelijke doel van al dit uiterlijk vertoon.

Groenling

Op weg naar vogel-inclusieve steden

TEKST: PIET VAN DER WERF

In de zomer van 2024 bracht ik (terwijl ik destijds algemeen bestuurslid van de Vogelwerkgroep Amsterdam was) een bezoek aan de London Bird Club (LBC). Daar nam ik op uitnodiging van voorzitter Gehan da Silva deel aan een excursie door The Regent's Park onder leiding van Dave Clark. Er werden wederzijds contactgegevens gedeeld en ook werd al gebroed op een rendez-vous in Amsterdam.

Hiermee was het zaadje geplant voor een internationale samenwerking, die uiteindelijk zou leiden tot het symposium dat plaatsvond in Amsterdam op 25 en 26 september jl. Het idee van een stedelijke uitwisseling van zaken die spelen op het gebied van urbane vogels, werd uitgebreid met meerdere steden. Het zou in eerste instantie onderdeel worden van het Vogelfestival, dat door de werkgroep werd geor-

ganiseerd in het voorjaar van 2025 in het kader van 750 jaar Amsterdam. Het leidend motief werd: wat zijn de belangrijkste zaken die spelen bij grootstedelijke vogelwerkgroepen, en hoe kunnen de grootstedelijke vogelwerkgroepen, die vaak leunen op de inzet van vrijwilligers, elkaar ondersteunen? Om verschillende redenen werd uiteindelijk besloten het symposium te verplaatsen naar het najaar 2025, en

het vond een onderkomen in Pakhuis de Zwijger (PdZ), een toplocatie. Dit mede dankzij het goede voorwerk van Marij Veugelers, die al eerder namens de VWGA een evenement had georganiseerd in PdZ. Zo werd contact gelegd met Luna Bongers die deze avond voor PdZ ging produceren.

Tijdens de ALV in maart '25 werden niet alleen het plan en de begroting goedgekeurd door de leden, maar stapte ook enthousiast nieuw lid Loeka Jongejans in de organisatie met mij. We vormden een duo dat uitstekend samenwerkte, waarmee het plan vleugels kreeg.

De Oost-Atlantische trekroute: de voorbereidingen

In de zoektocht naar deelnemende steden werden de geografische ligging (nl. langs de Oost-Atlantische trekroute) in overweging genomen en de aanwezigheid van een actieve vogelwerkgroep. Zo kwam de organisatie terecht bij Hany Alonso van Spea Lissabon en Jesper Toft van DOF Kopenhagen. Samen

met spreker Dave Clark van de LBC en Ewout Huibers van de VWGA hadden we zo een mooi panel van vier steden. Onderwerpen waar de organisatie aan dacht, verdeelden zich in enerzijds macro-problematiek, zoals infrastructuur, stedelijke groengebieden en waterpartijen, lichtvervuiling, glasbotsingen, en anderzijds in micro-problematiek rond de vraag wat bewoners kunnen doen voor vogels middels bijvoorbeeld geveltuinen, nestkasten en voedselvoorziening. Hoe kunnen stedelingen worden betrokken bij het lot van vogels in de stad? En wat doet recreatiedruk met de leefgebieden van vogels? De onderwerpen zouden in voorgesprekken worden voorgelegd aan deelnemende sprekers, die daarnaast hun eigen inbreng zouden hebben.

Een groot deel van de kosten voor het symposium werd gedekt door de VWGA. Bovendien wilde PdZ ons een genereuze korting geven op de locatie en faciliteiten. We hadden echter nog een klein gat te dichten in de begroting. In de zoek-

tocht naar financiering kwam de organisatie al snel terecht bij Vogelbescherming Nederland (VBNL). Team Stad van VBNL was zo enthousiast over het plan dat ze ons niet alleen ondersteunden bij de aanvraag van het IJsvogelfonds, maar ook nog financiering toekenden voor een vijfde spreker. Dit werd Peter Stimmler van LBV Bayreuth, Duitsland. Peter Stimmler vertegenwoordigde niet zozeer deze stad, maar werd uitgenodigd omdat hij een specialist is in glasbotsingen: een belangrijk probleem voor urbane vogels, in het bijzonder de trekvogels, die zich te pletter vliegen tegen glazen puien.

Voor de avond in PdZ werden, naast de leden van onze werkgroep, ook gasten uitgenodigd uit verschillende sectoren. Dit waren natuurorganisaties (lokaal, nationaal en internationaal), educatie (universiteiten en hogescholen), bedrijfsleven (bouwbedrijven, planologen, ecologische adviesbureaus etc.), overheid en beleidsmedewerkers en woningbouwbedrijven. Voor de presentatie werd VWGA-lid Chantal van Binsbergen

benaderd, die ervaring heeft met moderatie van dit soort gesprekken. Daarbij zou zij deelnemen aan de redactie.

Gaandeweg werd besloten om de ochtend na het panelgesprek in PdZ een klein programma voor stakeholders te organiseren bij de vaste locatie van de VWGA (Buurtsalon Jeltje) om spijkers met koppen te slaan. Voor deze kleinere bijeenkomst op de tweede dag van het symposium werden deelnemers uitgenodigd volgens een tamelijk strenge selectie: gezocht werd naar deelnemers die vanuit hun functie en achtergrond een wezenlijke bijdrage konden leveren aan de bijeenkomst. Het doel was tenslotte niet om enkel de steden bijeen te brengen, maar ook om een stip op de horizon te zetten en het liefst ook nog wat stappen af te spreken om die stip te bereiken. Denk hierbij aan een herhaalde bijeenkomst (in een andere stad?), een gezamenlijke lobby bij de EU, of het opzetten van een langjarige gestandaardiseerde inventarisatie van Europese urbane gebieden, op zodanige wijze dat het ook voor de hobbyvogelaar leuk, haalbaar en uitdagend genoeg is om mee te doen. Wat hebben de vogels er tenslotte aan als er een symposium wordt georganiseerd waar geen initiatieven ter bescherming uit voort zouden vloeien? Dit resulteerde uiteindelijk in een ochtendexcursie onder leiding van Frank van Groen, met meerdere sprekers, en een lunch met presentaties van Jeffrey Brand van VBNL over Natuurinclusief bouwen en van Jip Louwe Kooijmans van Sovon over stedelijke inventarisaties.

Keep the common birds common

De eerste dag van het symposium vond plaats in de Grote Zaal van PdZ. De opkomst was divers: ongeveer de helft

Urban birding avant la lettre

van het publiek bestond uit leden van natuurorganisaties zoals onze eigen vogelwerkgroep, de lokale KNNV, maar ook medewerkers van Birdlife International uit Letland, Griekenland en Luxemburg die op kosten van VBNL werden ingevlogen, wetenschappers, beleidsmedewerkers uit verschillende overheidslagen en enkele vertegenwoordigers uit de bouw- en adviessector. Deze brede samenstelling onderstreepte het interdisciplinaire karakter van de bijeenkomst.

De inhoudelijke bijdragen boden een rijk palet aan perspectieven. **Jesper Toft** uit Kopenhagen wees op het belang van verantwoordelijkheid bij natuurinclusief bouwen. Niet alleen bij het ontwerp, maar juist ook in de fase daarna, is monitoring noodzakelijk om te kunnen beoordelen of maatregelen daadwerkelijk effect hebben. Zonder die opvolging, zo stelde hij, blijft natuurinclusief bouwen een papieren ideaal.

Hany Alonso uit Lissabon presenteerde aansprekende voorbeelden van burgerparticipatie. Hij vertelde hoe publieke campagnes in Portugal hebben bijgedragen aan het behoud van belangrijke vogelgebieden en zelfs hebben geleid tot het tegenhouden van een geplande luchthaven in een kwetsbaar estuarium. Ook in een stedelijke context, benadrukte hij, is het betrekken van inwoners bij tellingen en observaties een effectieve manier om bewustwording en betrokkenheid te vergroten. Als voorbeeld noemde hij het inventariseren van stedelijke dakbroeders door bewoners. Een plek waar immers alleen de bewoners zelf bij kunnen.

Peter Stimmler uit Bayreuth belichtte de omvang van het probleem van glasbotsingen. Jaarlijks komen in Duitsland miljoenen vogels om door botsingen met glazen gevels, met name bij mid-

delhoge gebouwen in groene omgevingen. Hij liet zien dat relatief eenvoudige maatregelen – zoals het aanbrengen van speciale folies met patronen – de sterfte met tot wel negentig procent kunnen terugdringen.

Vanuit Londen bracht **Dave Clark** de menselijke dimensie in het debat. Hij sprak over de toegenomen belangstelling voor vogels sinds de coronaperiode, vooral onder jongere en meer diverse doelgroepen. Volgens hem ontstaat echte bescherming van stadsnatuur niet vanuit regelgeving, maar vanuit maatschappelijke betrokkenheid: “Protection comes from the bottom up, not from the top down.”

Tot slot presenteerde **Ewout Huibers** van de VWGA de Amsterdamse context. Hij belichtte hoe de stad natuurinclusieve maatregelen integreert in bouwen en ontwikkelingsprojecten, en hoe de nieuwe Omgevingswet beoogt participatie te verankeren. Hij benadrukte dat vogels, net als mensen, niet alleen een huis nodig hebben, maar ook voedsel en beschutting: een complete ecologische infrastructuur. Verder was hij kritisch over het weren van festivals in parken: het heeft geen zin als deze buiten de stad in nog kwetsbaardere gebieden neerstrijken. Wat hij belangrijk acht, is het blijven inventariseren van de parken, zodat alle gegevens bekend zijn bij aanvraag van vergunningen.

Tijdens de paneldiscussie kwamen tal van thema's aan bod: van samenwerking met het bedrijfsleven tot de wetenschappelijke betrouwbaarheid van burgerdata, en van de invloed van evenementen in parken tot de noodzaak van educatie over stadsnatuur. De uitwisseling verliep levendig en constructief. De uitspraak “Keep the common birds common” werd genoemd als leidraad voor stedelijke vogelbescherming.

Frank van Groen legt uit hoe goed beheer het vogelleven stimuleert in het Vondelpark

Verdieping en praktische toepassing

De tweede dag stond in het teken van verdieping en praktische toepassing. In de ochtend vond een excursie plaats in het Vondelpark, onder leiding van Frank van Groen. Tijdens de excursie werd ruimte geboden aan andere sprekers, zoals stadsecoloog Koen Wonders, IJsvogelspecialist Jan Jongejans en Gert de Jong van de plaatselijke Gierzwaluwwerkgroep. De wandeling voerde langs verschillende voorbeelden van ecologisch beheer, van neststenen voor Gierzwaluwen en Huismussen tot zones met inheemse beplanting. De excursie maakte duidelijk dat zelfs in druk bezochte parken ruimte bestaat voor soorten als de IJsvogel, Bosuil en Zanglijster, mits beheer en inrichting zorgvuldig op elkaar zijn afgestemd.

Na de excursie volgde een bijeenkomst in Buurtsalon Jeltje, waar presentaties werden verzorgd door vertegenwoordigers van Vogelbescherming Nederland

en Sovon. De bijdrage van VBNL ging in op de toenemende samenwerking met het bedrijfsleven rondom natuur-inclusief bouwen. Waar dit vroeger als een onwaarschijnlijke combinatie werd beschouwd, blijkt het in de praktijk juist goed te werken, mits beide partijen bereid zijn om kennis te delen en te leren van elkaars perspectieven. Sovon presenteerde recente ontwikkelingen in stedelijke monitoring en benadrukte het belang van uniforme gegevensverzameling om trends betrouwbaar te kunnen volgen.

De lunch die volgde bood ruimte voor informele gesprekken en verdere kennismaking tussen de sprekers van de avond ervoor en vertegenwoordigers van natuurorganisaties (Birdlife International, Natur & Umwelt a.s.b.l. Luxembourg, the Hellenic ornithological society, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Interreg, Natuarpunt Antwerpen, Gierzwaluwwerkgroep Amsterdam), onderwijs (HVA Spatial Urban Transformation), overheid

(stadsecoloog gemeente Amsterdam), bedrijfsleven (Vivara Pro, Blauwhoed). De bijeenkomst werd als ontspannen, inhoudelijk sterk en verbindend ervaren. De combinatie van een veldexcursie en een inhoudelijk programma bleek bijzonder effectief.

Conclusie: de kracht van internationale samenwerking

Uit de twee symposiumdagen kwam naar voren dat stedelijke vogelbescherming internationaal gezien met vergelijkbare uitdagingen te maken heeft. De meeste steden worstelen met een groeiende recreatiedruk, toename van evenementen, verstedelijking en het verlies van groene ruimte. Tegelijkertijd bieden steden ook kansen: door gerichte maatregelen, burgerparticipatie en beleid kunnen stedelijke ecosystemen juist versterkt worden. Belangrijke inzichten betroffen het belang van data en monitoring als fundament voor beleidsbeslissingen, de noodzaak van structurele preventie van glasbotsingen in bouwvoorschriften en de waarde van burgerwetenschap als instrument om kennis en betrokkenheid te vergroten. Daarnaast werd duidelijk dat de coronaperiode blijvende effecten heeft gehad op de relatie tussen mensen en stadsnatuur: meer mensen zijn vogels gaan kijken en de diversiteit onder betrokkenen is toegenomen. Het symposium maakte verder duidelijk dat effectieve bescherming van vogels in de stad niet enkel een ecologische, maar ook een maatschappelijke opgave is. Educatie, communicatie en samenwerking met andere sectoren zijn onmisbare onderdelen van een succesvolle strategie. Het symposium Urbi Amsterdam 2025

bevestigde de kracht van internationale samenwerking tussen stedelijke vogelwerkgroepen. De uitwisseling van kennis en ervaringen leverde waardevolle inzichten op in de manieren waarop stedelijke omgevingen kunnen bijdragen aan biodiversiteit.

De steden die deelnamen toonden aan dat bescherming van vogels in de stad alleen duurzaam kan zijn wanneer overheden, burgers, wetenschap en bedrijfsleven gezamenlijk optrekken. De bijeenkomsten vormden het begin van een netwerk dat als doel heeft om kennis te blijven delen en elkaar te versterken.

Aanbevelingen

Op basis van de uitkomst van het symposium doet de organisatie deze aanbevelingen:

Het verder structureren en uitbouwen van de samenwerking binnen het zogenoemde Urbi-netwerk.

Het opzetten van uniforme stedelijke tellingen kan helpen om gegevens internationaal vergelijkbaar te maken en trends beter te duiden.

Daarnaast verdient het aanbeveling om de opgedane kennis over preventie van glasbotsingen op te nemen in nationale bouwvoorschriften en publieke aanbestedingen.

Ook wordt geadviseerd om educatie en publieksvoorlichting verder te versterken, onder meer via campagnes die de waarde van vogels in de stad onder de aandacht brengen.

Tot slot hoopt de organisatie dat in 2026 een vervolgbijeenkomst zal worden georganiseerd om de voortgang te bespreken en het netwerk verder te consolideren.

Waarnemingen april-juni 2025

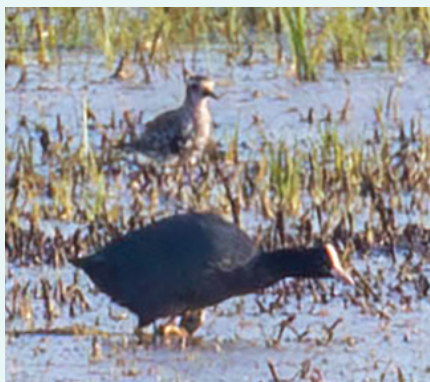
ELLEN DE BRUIN

FOTO: ZANAL HABERHAM

Op 23/5 verblijft een man Grauwe Klauwier korte tijd op de Vijfhoek

FOTO: SANDER HIETKAMP

Op 1/5 een Amerikaanse(?) Goudplevier op Landje van Geijssel

Opvallende soorten dit kwartaal waren Amerikaanse Wintertaling en Amerikaanse Goudplevier - een nieuwe regiosoort. Ook Morinelplevier en Grauwe Klauwier zijn noemenswaardig. Van Griel en Kleinst Waterhoen zijn er geen 'live' waarnemingen maar wel nachtelijke opnames. Het was niet echt het voorjaar van de zangvogels; soorten als Boomleeuwerik, Fluitser, Bonte Vliegenvanger, Sijs en Barmsijs werden niet waargenomen. En, net als vorig jaar, geen Grote Karekiet.

WATERVOGELS & REIGERS

Op 23/4 wordt een mannetje **Amerikaanse Wintertaling** gefotografeerd in Varkensland (FvG). De status van deze vogel is niet geheel duidelijk, maar er zijn geen potringen te zien op de foto's en dan kan de vogel dus van wilde afkomst zijn. Het is het derde geval deze eeuw, na een mannetje op Marken in 2014 en een mannetje in Polder IJdoorn in 2001. Hoge aantallen **Krooneend**: 30 op Steigereiland, IJburg op 1/4 (E. van Wijk) en 24 bij de Kinseldam op 31/5 (FvG). Het laatste **Nonnetje** van het voorseizoen betreft een mannetje in Polder IJdoorn op 11/4; "rustend op een stronk boven het water. Vrij laat exemplaar" (Martijn de

Blijf kritisch bij Merlin en Obsidentify

Veel waarnemers gebruiken inmiddels automatische herkenningsoftware als Obsidentify (foto's) en Merlin (geluiden) om een soort op naam te brengen. Prima om een idee te krijgen, maar blijf kritisch. Baseer je op de waargenomen kenmerken; de software zit er wel eens naast. En zonder te belerend te willen zijn, het kan heel leerzaam zijn zelf iets uit te zoeken, in een boek, of op internet.

Vries). De enige **Brilduiker** van dit kwartaal is een mannetje dat zich bevindt bij Marken op 3/4 (FA). Na een **Grote Zaagbek** op 20/4 bij de Kinseldam, zijn er geen waarnemingen meer in de maand mei. Op 1/6 wordt er 1 gezien langs de Muider kust (LIJ). Op 8 en 16/6 wordt er 1 gemeld op de Sloterplas (RR, Suzan Pluim Mentz); mogelijk dezelfde vogel als vorig jaar? De laatste **Middelste Zaagbekken**, man en vrouw, zijn te zien op 18/4 langs de dijk naar Marken (EdB). Op 17/4 foerageren 2 kj **Flamingo's** in de Kinselbaai (1e wrn. Joep Heldoorn); "beide met rode ring boven rechter hiel" (NA) dus zeer waarschijnlijk (hybride?) vogels uit het Zwillbrocker Venn.

In de periode 11-21/4 zijn er maximaal 5 **Geoorde Futen** aanwezig op de Ouderkerkerplas (1e wrn. AS). Op 11/5 foerageren er 2 in de Haven Ballast (LIJ).

Een **Zwarte Ooievaar** vliegt over A'dam-Oost op 17/6 (Albert Vliegenthart). Een week later op 24/6 wordt er nog 1 gemeld, ook in Oost; "grote vogel in de lucht,

prachtige vingers, cirkelend op de thermiek, duidelijk grootte zoals een reiger of ooievaar, maar dan donker. Eerst dacht ik nog (want die heb ik eerder gezien), vanwege de kleur en grootte, hè, dat kan de Zeearend niet zijn, want deze is zo slang van lijf, lange nek, elegant. Alle kenmerken van ooievaar, maar dan heel donker" ("Diana"). Bezette nesten van **Ooievaar** zijn er o.a. in het Amstelpark, Frankendael, Het Nieuwe Bijenpark, Kalfjeslaan, Koenenbos, Lutkemeer, Nieuwe Ooster, Osdorper Bovenpolder, Park de Kuil, Vrije Geer, Westerpark, Vondelpark en op het Roeterseiland. Broedende **Lepelaars** zijn, net als vorig jaar, te vinden op de rotonde in Business Parc Lijnden; zeker 4 nesten. Op de Kinseldam "mogelijk (zeer waarschijnlijk) 10 nesten" op 8/5 (EH) en in het IJmeer: op 31/5 "telling van het aantal nesten op Natuureiland. Nu minimaal 140 nesten geteld. Op 18 maart waren dit er 105. Vroege nesten waren al verlaten. Heel veel juveniele Lepelaars t.p." (EH). Op 2/6 wordt onder hoogspanningskabels in het Diemberbos een geringde Lepelaar gevonden (Karin Krabbendam). Een preparateur stelde inwendige bloedingen vast, alsmede een gebroken poot, vleugel, borstbeen, vorkbeen, bekken en gebroken ribben.

Roerdompen laten zich regelmatig horen in de Brettenzone, Diemberbos, Lutkemeerpolder, Botshol, Vijfhoek & Haven Ballast, De Kluut te Halfweg, IJperveld, Polder IJdoorn, Schinkelbos, Varkensland en de Volgermeerpolder. Op 6/6 staat om 4:01 een roepende **Woudaap** op een ge-

Voer jij ook je waarnemingen in?

Zorg dat je je waarnemingen van het volgende kwartaal tijdig hebt opgevoerd op waarneming.nl. Voeg bij interessante waarnemingen zoveel mogelijk informatie toe in de daarvoor bedoelde schermvelden, zoals aantal, geslacht, kleed, gedrag en telmethode; een kleine moeite maar een waardevolle aanvulling. Lever bij (regionale) zeldzaamheden een foto, film- of een geluidsfragment of een duidelijke beschrijving van de kenmerken.

Hou er rekening mee dat het niet lang meer zal duren voordat de lokale sub-site van adam.waarneming.nl overgaat naar de nieuwe stijl. Je zal opnieuw moeten inloggen en wellicht even moeten wennen.

Waarnemingen van **Kwakken**, exclusief de meldingen uit Artis, komen met name uit het Flevopark, Oosterpark, Westerpark en Vondelpark.

luidsrecorder op de Vijfhoek; “Vrij laag voor Woudaap, echter wel binnen de range van de vogels die door The Sound Approach aangehaald worden als voorbeeld voor de soort. Drie vogels in die dataset roepen onder de 2000 Hz.” (MB). Op 20/6 wordt er 1 gehoord in de Volgermeerpolder (August van Steensel). Waarnemingen van **Kwakken**, exclusief de meldingen uit Artis, komen met name uit het Flevopark, Oosterpark, Westerpark en Vondelpark. In het Gerbrandypark lijkt voor het eerst een broedgeval te zijn geweest; op 18/6 wordt er een jonge vogel gemeld; “op de kruin een toefje dons, geen poederdons. Iris geelachtig. Mogelijk takkeling? In het dichte gebladerte geen nest gezien” (Paul Marcus). Op 29/6 zit hier ook een adulte vogel.

Op 19/4 vliegt een **Koereiger** in noordwestelijke richting over de Vijfhoek; “kwam aan uit Flevoland en ging met een grote boog achterlangs over de Overdiemerpolder naar WNW-NW” (GvD). Op 2/6 vliegt er 1 naar zuid over de Holendrecht- en Bullewijkpolder (FvG). Vele waarnemingen van **Purperreiger**, de meeste uit Botshol, Vijfhoek, Waterland en Aetsveldsche Polder. Ten opzichte van vorig jaar relatief veel meldingen van **Kleine Zilverreiger** - ca. 20, met name in Waterland. Eén waarneming met meer dan 1 vogel: op 4/4 vliegen er 2 naar noord over het A'dam-Rijnkanaal (EdB).

11/5, **Wespendief**, Amsterdamse Bos

ROOFVOGELS & UILEN

De eerste **Visarend** van deze periode vliegt in noordoostelijke richting op 12/4 over het Ilperveld (VvB). De eerste **Wespendief** vliegt ook in die richting over de Aetsveldsche Polder, de tweede volgt 10 minuten erna (EdB, RvD). Op dezelfde dag vliegt er 1 naar noord over A'dam-Noord (WvdW). In de periode vanaf 11/5 worden in het Amsterdamse Bos afwisselend man en vrouw gezien in de buurt van het nest van vorig jaar (ZH).

De meeste waarnemingen van **Blauwe Kiekendief** zijn in Waterland en, zoals te verwachten, in april. Andere locaties zijn o.a. Schiphol en het Schinkelbos. Er zijn een handjevol waarnemingen in mei; op 11/5 Volgermeer (Frank Verkaik) en Aetsveldsche Polder (EdB, RvD), op 12/5 in de Holendrecht- en Bullewijkerpolder ("Sylvain"). Op 7/4 vliegt een adulte vrouw **Steppiekiekendief** over de Aetsveldsche Polder (EdB, RvD). Op 12/4 wordt er om 9 uur 's avonds een adulte vrouw gezien die gaat overnachten bij de Ouderkerkerplas (Pim Rijk). De ochtend erna vliegt de vogel weg naar oost (AS). Een man **Grauwe Kiekendief** gaat op 19/4 tegen de avond naar oost over Weesp; "zeer slank klein kiekje, smalle hand, draaide even en bovenvleugels gezien waardoor duidelijk het een man betrof" (NvdW). Op 2/5 vliegt een 2kj vrouw in noordoostelijke richting over het Landje van Geijssel; "o.b.v. vage boa, donkere wangvlek met veel wit rond oog, streping op de onderdelen, donkere armpennen, zwarte vingers, bandering in de hand en al nieuwe adult vrouw-type veren in de oksel. Moeilijke vogel, leerzaam klee" (KW). Ook een 2kj vrouw verdwijnt in noordoostelijke richting over de Kadijken op 10/5; "in een

stroompje roofvogels met o.a. wat Buizerds, een valk spec., een Bruine Kiekendief ad. vr. en 3 roofvogels spec.” (WvdW).

Zwarte Wouw wordt op veel plekken waargenomen; de eerste vliegt naar oost over de Aetsveldsche Polder (EdB, RvD). Andere locaties zijn o.a. Diemerpark op 13/4 (KW, FvG, DvdH), Landje van Geijssel op 27/4 (KW, SH), Waterland op 16/5 en 3/6 (VvB, René Alberts) en het Oostelijk Havengebied op 16/5; “pal boven mijn huis, nog nooit een Zwarte Wouw zo dichtbij gehad in NL” (Edial Dekker). Op 5 en 12/4 vliegt 1 **Rode Wouw** over het Landje van Geijssel (KW, AS). Op 13 en 14/4 wordt er in Waterland ook 1 gezien (Harm Jan Kiewiet, Jesse Anès). Over de Ouderkerkerplas 1 op 13/4 (LH) en op 2/5 vliegt er 1 naar zuid over de Aetsveldsche Polder (NvdW). Langs de Machineweg in het Westelijk havengebied wordt zowel een Rode als een Zwarte Wouw gezien op 15/4 (ADw).

Ruigpootbuizerd is tegenwoordig een erg zeldzame soort in de regio, zo ook landelijk. Op 4/4 een melding waar helaas geen foto bij zit maar wel een beschrijving: “vloog over naar noordoost. Ook biddend gezien. Witte staart en zwarte staartband duidelijk waargenomen. Onderzijde vleugel: lichte ongetekende ondervleugeldekveren en zwarte polsvlek. Onderzijde staart: geen bandering zichtbaar. Arm opgeheven, hand vlak” (Frank van den Bosch).

De eerste **Visarend** verschijnt op 12/4 in het Ilperveld (VvB). Hierna volgen nog zo’n 20 waarnemingen in de regio, te veel om hier op te noemen. De **Zeearend** heeft nog steeds een territorium in de omgeving van de Vijfhoek. Er zijn echter

FOTO: MARIANNE SLOT

De **Ruigpootbuizerd** broedt in de hoge toendra en is een schaarse wintergast, vooral in Noord- en West-Nederland. Open terrein heeft daarbij de voorkeur. De witte staartbasis aan boven- en onderzijde is kenmerkend. De soort is vaker dan een gewone Buizerd biddend te zien.

geen concrete aanwijzingen dat er een (succesvol) broedgeval is geweest. Misschien slaan ze een jaartje over? De vogels worden wel het gehele kwartaal gezien in een ruime cirkel om de broedplek. Andere locaties zijn de Slotervaart, Bovenkerkerveld, De Hoge Dijk, Landje van Geijssel, Botshol en diverse plekken in Waterland.

Op 4 en 12/4 vliegen er resp. 2 en 1 **Smellekens** over de Aetsveldsche Polder (EdB, RvD). Op 4 verschillende data wordt er 1 gezien in Waterland en op 23/4, 27/4 en 12/5 op het Landje van Geijssel (Arjen van Ooyen, KW, "Sylvain").

Kerkuilen jagen o.a. in het gebied rond Schiphol en het Diemerbos. Eenmalige waarnemingen zijn er uit de Groote IJpolder, in Zuidoost, De Broekermeer en Weesperluis. Op 3 en 11/4 wordt het geluid van Kerkuil opgenomen op de Vijfhoek (MB). Jonge **Bosuielen** worden gemeld vanuit het Amsterdamse Bos en VTC Amstelglorie. In de periode 20/4-21/6 wordt de soort in Bankras, Amstelveen trouw gemeld; maar liefst 18 waarnemingen van zowel man als vrouw Bosuil, gezien de beschrijvingen (Fred Hout). Jonge **Ransuilen** worden waargenomen in het Ilperveld, Lutkemeerpolder, Osdorper Binnenpolder, Keizer Karelpark, Badhoevedorp en Oude Meer. De enige openbare melding van **Steenuil** is die op 31/5 in Polder Nellestein (Tobias Kesselaar).

STELTLOPERS

Eén van de weinige **Steltkluten** van deze periode betreft 2 vogels op 16/4 op het Landje van Geijssel (FvG). Op 4/5 worden er 2 gezien in het Ilperveld (1e wrn. Netty Rook). De hoogste aantallen van **Kluut** zijn te vinden in Polder IJdoorn (en De Kinsel), met een maximum van 89 op 6/4 (Michel Floris).

Op 2/5 is er op de Vijfhoek het geluid van een nachtelijke **Griel** vastgelegd: "één roepserie opgenomen. De volgorde van de motieven in de roepserie is karakteristiek voor Griet, beginnend met een snel stijgend motief, gevolgd door een serie afwisselende hoge wulpachtige motieven van variabele lengte en kortere goudplevierachtige motieven, met aan het eind een korter snel stijgend motief zoals het begin" (MB); een uitgebreidere beschrijving is te vinden op waarneming.nl. Het betreft het tweede gedocumenteerde geval in deze eeuw na de vogel van mei 2022 bij Schiphol.

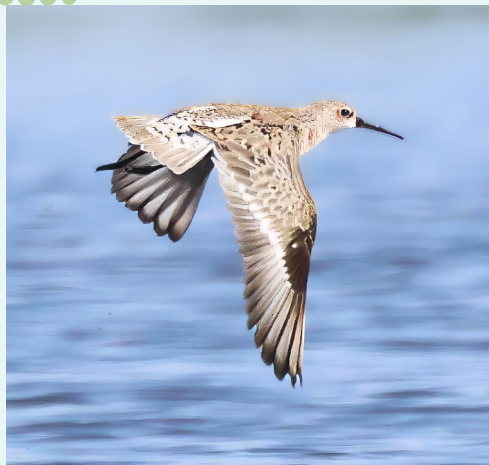
Op het Landje van Geijssel wordt op 1/5 een goudplevier gefotografeerd, die na het bekijken meer kenmerken heeft van een **Amerikaanse Goudplevier** (SH). Sinds 1994 wordt de soort vaker waargenomen in Nederland met bijna elk jaar wel een geval, de meeste in april-mei en oktober-november. Vanaf 2023 is het geen CDNA beoordeelsoort meer (bron: dutchavifauna.nl). Mocht de waarneming goedgekeurd worden, dan betreft dit een nieuwe soort voor de Amsterdamse regio. Op 12/10/2008 was er een niet bij de CDNA ingediende waarneming in Polder Opperwoud: "iets kleiner dan de Goudplevier, handpennen duidelijk voorbij de staart. Donkere kruin. Niet warm goudgekleurd, maar grijzer. Bovendien grijsbruin met beige spikkels. Dus duidelijk donkerder dan de 'gewone' Goudplevier" (Marten Schmitz). Op 4/4 vliegt 1 **Zilverplevier** naar noord over de Vijfhoek (KW, AS). Op 5 en 26/5 wordt de soort gemeld vanaf de Uitdammerdijk (FV, Kees Mostert, Adriaan

Guldemondd). Op 8/5 is er een zomer-
kleed vogel aanwezig op het Landje
van Geijssel (1e wrn. AS) en wordt er
1 roepend gehoord op Marken (FvG).
Op 20/5 roept er 1 in Polder IJdoorn
(Leo van Stijn). Tijdens de Big Day
van de VWGA op 3/5 zit er een
zomerkleed vrouwtje **Morinelplevier**
op de akkers langs Tweeduizend El
bij Schiphol (1e wrn. SH). Hoogste
aantal van **Bontbekplevier** is 11 à 12
op de Kinseldam (AS, LIJ).
Tussen 1/4 en 11/5 zijn er 7 meldin-
gen van **Houtsnip**, alle op verschil-
lende plekken. Op 22/4 wordt een
Bokje gemeld langs de Aandammer-
gouw (FV).

Op 16 en 17/4 foerageert 1 **Rosse**

Grutto op de Kinseldam ("Rose", Wulbert Stam). Op Marken is 1 vogel aanwezig
op 22 en 26/4, resp. gemeld als winterkleed en als vrouw; hoeft natuurlijk niet de-
zelfde vogel te zijn (AS, WS). Op 30/4 1 vogel in het Ilperveld (VvB). Op 2/5 vliegt
1 vrouwtje over het Landje van Geijssel (KW). Over de Aetsveldsche Polder vliegen
er 2 naar noord op 31/5 (EdB, RvD). Het valt op dat bij waarnemingen van Rosse
Grutto vaker dan voorheen het geslacht vermeld wordt; het vrouwtje is in zomer-
kleed bleker gekleurd dan het mannetje en heeft een langere snavel. Het hoogste
aantal **Grutto's** dat wordt gemeld is 361 op het Landje van Geijssel op 2/4 (GvD).
Hoogste aantal **Regenwulp** is 70, aan het einde van de middag van 7/5 foerage-
rend langs de Nieuwe Gouw (Frank Schuring). Andere hoogste aantallen: **Zwarte**
Ruiter 10 in Polder IJdoorn op 20/6 (Ben van Wierst). De volgende soortenmaxima
op het Landje van Geijssel: **Groenpootruiter** 10 op 21 en 26/4 (WS, E.P. Plantema)
en **Bosruiter** 76 op 1/5 (SH). Op 7/4 vliegen in totaal 32 **Witgatjes** over de Aets-
veldsche Polder (EdB, RvD). Op 3/5 worden 15 roepende **Oeverlopers** gemeld op
Marken (FA). Op 5/4 vliegen 5 **Steenlopers** in noordoostelijke richting over de A9,
gezien vanaf het Landje van Geijssel; "vrij hoog boven de snelweg" (KW). Op 21/4
foerageert er 1 op Marken (FA).

Op 26-29/4 foerageren 1 of meerdere **Krombekstrandlopers** in het Ilperveld; er
wordt zowel zomer- als winterkleed vermeld (1e wrn. VvB). Op 3 en 4/5 foerageert
1 zomerkleed **Kleine Strandloper** op het Landje van Geijssel (1e wrn. KW, LH); het
is de enige dit voorjaar. De eerste **Temmincks Strandloper** wordt net als vorig jaar
waargenomen op 30/4, en wel in het Ilperveld (AS, WS). In de periode 2-11/5 is
het hoogste aantal op het Landje van Geijssel maar liefst 12 op 2/5 (KW, AS, WS).
Ook op 2/5 zijn er 7 langs de Broekergouw (KW). Hoogste aantal **Bonte Strandlo-**
per is slechts 5, op 19/4 op Marken (LIJ). Ter vergelijking: vorig jaar zaten er zo'n
200 op deze plek. Hoogste aantal van **Kemphaan**: 75 op het Landje van Geijssel op
3/5 (Fons de Meijer).

26-29/4, **Krombekstrandloper**, Ilperveld

FOTO: JOEP HELDOORN

MEEUWEN & STERNS

Het hoogste aantal **Dwergmeeuwen** is slechts 4, vliegend naar noord over het IJmeer op 5/4 (AS). In april anderhalve waarneming in Waterland en op 15/4 vliegt er 1 adulte vogel over het Amsterdam-Rijnkanaal naar zuid (EdB, RvD). Het hoogste aantal **Zwartkopmeeuwen** is 20 vliegend over Marken op 21/4 (FA).

Op 5/4 vliegt 1 **Reuzenster** in noordoostelijke richting over een ongebruikelijke plek: het Schinkelbos (Christian Kooij). Ook Tuindorp-Oostzaan is wellicht een plek die je niet zou verwachten; 1 vogel

naar noord op 15/4 (Daan Drukker). Andere waarnemingen zijn op 12 en 27/4 bij de Kinseldam (1e wrn. LIJ, DvdH). De eerste **Zwarte Sterns** worden gezien op 15/4 vliegend naar zuid over het Amsterdam-Rijnkanaal; het zijn er 14 (EdB, RvD). Naast een klein aantal in Waterland komen de meeste waarnemingen uit het gebied Vijfhoek tot Muiden in de periode 5-16/5. Drie juniwaarnemingen: op 2/6 2 vogels naar zuid over de Vecht thv Weesp (EdB), op 11/6 1 jagent bij de Kinseldam (H. Nibbering) en op 30/6 1 foeragerend op Het IJ (Koen Wonders).

FOTO: JOEP HELDOORN

Zwartkopmeeuwen in de lucht herken je aan de compleet witte ondervleugels en hun roep, die aan een miauwende kat doet denken.

HOENDERS, DUIVEN, SPECHTEN & VARIA

Slechts twee waarnemingen van **Patrijs**: op 13 en 14/4 resp. 1 en 2 vogels bij Schiphol ("iris", Jeremy Houtman).

Op 18/5 baltst 1 **Kwartel** in het Ilperveld (VvB). In het Amsterdamse Bos roept er 1 om 01:19 op 15/6 (Philip Plenckers). Op 28/6 vliegt er 1 over VTC Amstelglorie om 00:45 (August van Steensel, Jeroen Versteeg).

Porseleinhoen wordt alleen op een nachtrecorder vastgelegd op 12/4 en 2/5 op de Vijfhoek (MB). Op dezelfde locatie en wijze een geluidsopname van **Kleinst Waterhoen** op 5/6; "een licht boogvormige serie V-vormige elementen met uitgesproken harmonischen, minder energie in de eerste elementen en toenemende intervallen tussen de elementen naarmate de roep vordert (het laatste kenmerk is lastiger te onderscheiden door de afstand)" (MB).

Op 17/5 vliegen 2 **Kraanvogels** over de Aker in Osdorp; "zie ik ineens vanuit de huiskamer twee grote vogels aankomen. Meteen verrekijker gepakt en ja hoor als een gek snel camera gepakt en nog snel een foto in de verte kunnen maken"; zo zien we het graag (Anouschka van Duin). Slechts 8 minuten eerder zijn ze overvliegend gemeld boven de Kadoelerscheg (Henk van Alst).

Op 16/6 wordt 1 **Zomertortel** gemeld, vliegend in noordwestelijke richting in het

Ilperveld; “duif met geschubde vleugeltekening en witte staartrand. Geen stads-duif” (Richard Schaake). Opvallend is dat op 29/6 vlakbij een verkeersslachtoffer wordt gemeld; “op de busbaan” (Tim Lamb). De waarneming is later op onzeker gezet.

Op 26/4 wordt een paartje **Kleine Bonte Specht** in broedbiotoop gemeld in Park de Kuil (Paul Tak).

ZANGVOGELS

Op 1/5 vliegt een man **Wielewaal** over de Vijfhoek; pas de tweede ooit tijdens de trekellingen; “de vorige trekwaarneming - en tevens de eerste - was op 5 mei 1984. Fred Vogelzang had er toen eentje tijdens een telling die hij deed bij een rondje Vijfhoek (je kon toen nog helemaal rond het gebied lopen en fietsen). Die vogel volgde grofweg dezelfde route als de vogel van vandaag” (GvD). Op 26/5 zingt er 1 in het Amsterdamse Bos (Lars Buckx) en op 4/6 in De Hoge Dijk (Christiaan Both). Op 23/5 zit ’s avonds een man **Grauwe Klauwier** op de Vijfhoek; “bleef in dood boompje zitten tot de zon bijna onder was. Vloog daarna plots af en uit zicht. Mogelijk gewoon in een struik gaan zitten om te overnachten; in elk geval het kwartier erna niet meer terug gezien” (ZH).

In de periode 7/4-2/5 worden 6 à 7 bezette nesten van **Roek** gemeld in Buiksloter-meerpark langs de A10 (1e wrn. Bob Woets). Op 17/5 worden 3 jonge vogels gemeld op begraafplaats De Nieuwe Noorder (Ruud Vlek). Het hoogste aantal foeragerende vogels is 22 langs de Durgerdammergouw op 5 en 18/6 (René Beekvelt, LH). Van **Raaf** is er een broedgeval in het Amsterdamse Bos. Bij de Vijfhoek worden naar verluidt maar liefst 5 jongen groot gebracht. De soort wordt het gehele kwartaal waargenomen op verschillende plekken in de regio; gekleuringde vogels worden gemeld op 25/6 in Polder Nellestein (Rudi Leenders) en op 29/6 in de Blijkmeerpolder (LIJ).

Nagenoeg alle waarnemingen van **Matkop** komen van de Vijfhoek: 13 meldingen in de periode 5/4-6/6 (1e wrn. Alfred de Weerd).

De eerste **Beflijster** wordt gezien op 4/4, een mannetje vliegend in noordoostelijke richting over de Aetsveldsche Polder (EdB, RvD). Hoogste aantal is 5 over de Vijfhoek op 12/4 (RB). De laatste waarneming is op 3/5 op het terrein van Golfclub Olympus (“Debby”). Er zijn maar liefst 16 meldingen van **Grote Lijster**, waaronder - net als vorig jaar - 1 zingende vogel op het Radarterrein in het Amsterdamse Bos (AS). Het hoogste aantal is 7 vliegend naar oost over de Aetsveldsche Polder (EdB). In de periode 14/4-3/5 zingt een mannetje **Gekraagde Roodstaart** op de Vijfhoek (1e wrn. KW). Op 11/5 foerageert een vrouwtje op het wandelpad over de Vijfhoek (LIJ). In de periode 15/4-4/5 zingt er 1 in het Diemerpark (1e wrn. AS) en op 5/5 1 op begraafplaats Carspelhof te Weesp (NvdW). Het eerste **Paapje** verschijnt op 14/4 in de Amerikahaven; het is een adulte man (“christi”). Het hoogste aantal is 4 in de Holendrecht- en Bullewijkerpolder op 10/5 (RB). De laatste melding van het kwartaal is op 15/5 bij Veldpostpark in de buurt van Schiphol, 3 stuks (NA).

Op 10 en 11/4 wordt een mannetje **Engelse Kwikstaart** gezien op de vernieuwde Uitdammerdijk thv de Kinselbaai (1e wrn. Els Velzing). In de periode 13/4-5/5 pleistert een mannetje langs Tweeduizend El (1e wrn. RR), jaarlijks een vaste plek

voor deze soort. De soort wordt verder gezien op het Landje van Geijssel op 21 en 30/4 (GvD, AS), op Marken op 4 en 14/5 (FV, Jelmer Volkstedt) en op 8/5 een mannetje aan de Bloemendalergouw (Maarten Hotting). Op 4/5 zijn er 4 **Noordse Kwikstaarten** aanwezig langs de Uitdammerdijk (William Price). Op 10 en 11/5 wordt een mannetje gezien in de Aetsveldsche Polder, waar er op 12/5 nog 1 overvliegt (NvdW, EdB). In de periode 12-15/5 foerageren er zeker 45 op Marken (1e wrn. Thomas Kruidier); “ong. 60 kwikstaarten die steeds probeerden over het water naar NO te vliegen. Maar door de harde wind kwamen zij steeds weer terug en zaten dan voornamelijk in een elzenhaag. Van de 60 waren er ong. 15 gewone Gele Kwikstaarten en 45 Noordse Kwikstaarten (WvdW)”. **Rouwkwikstaart** wordt vooral gemeld op het Landje van Geijssel in de periode 6-29/4 (1e wrn. LH) en op diverse plekken in Waterland 3-18/4.

FOTO: WILLIAM PRICE

Zingende **Boompiepers** bevinden zich in dezelfde gebieden als vorig jaar: in de periode 3/5-16/6 in de Afrikahaven (1e wrn Han Jacobs) en op 23/4 en 3/5 1 in Botshol (1e wrn. NA). Daarnaast wordt de soort vooral overvliegend gemeld, logischerwijs op plekken waar trek wordt geteld. De laatste **Waterpieper** van het voorseizoen wordt gezien op 13/4 in de Volgermeerpolder (Thoas Hoening van Duyvenbode). Op 1/4 is er nog 1 **Oeverpieper** op Marken (DvdH). Op 14/5 vliegen 2 **Kruisbekken** naar oost over Elsrijk (ADw). Op 20/6 vliegt er 1 in noordoostelijke richting over Weesp (NvdW).

Van mei tot half juni trokken **Boompiepers** door

Gebruikte afkortingen

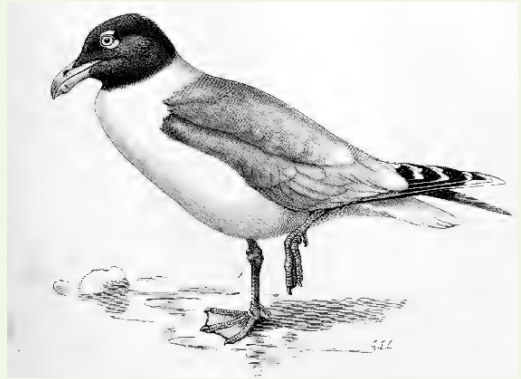
ADw	Arjan Dwarshuis	GvD	Guus van Duin	RR	Rutger Rotscheid
AS	Adrie Streefland	KW	Kees Wevers	RvD	Ricardo van Dijk
DvdH	Daan van der Hoeven	LH	Leobard Hinfelaar	SH	Sander Hietkamp
EdB	Ellen de Bruin	LJ	Lodewijk IJlst	VvB	Valentijn van Benthem
EH	Ewout Huibers	MB	Marcus Breemer	WS	Will Schep
FA	Ferron Appel	NA	Niels Aagaard	WvdW	Willem van der Waal
FV	Frank Visbeen	NvdW	Nittert van de Water	ZH	Zainal Haberham
FvG	Frank van Groen	RB	Rob Baars		

IN MEMORIAM PETER SCHOLTEN 1952 - 2025

TEKST: RUUD VLEK EN JAN VAN BLANKEN

In zijn woonplaats Almere is oud-VWGA waarnemingensecretaris **PETER SCHOLTEN** overleden. Acht jaar lang verzorgde hij de waarnemingenrubriek in De Gierzwaluw, van 1991 tot 1998. Hij verzorgde ook verslagen van VWGA-excursies en fenologie-overzichten. Over 1991 schreef hij een omvangrijk overzicht 'Amsterdam Bird Report 1991', opgenomen in het Stadsarchief Amsterdam. Eind jaren negentig verhuisde hij naar Almere, en ging hij daardoor helaas voor de Amsterdamse avifaunistiek verloren.

Jan van Blanken vult aan: 'Wat een triest bericht. Ik leerde Peter in 1982 kennen. Een rustige, zachtmoedige, maar bovenal uiterst bescheiden persoon. Hij was in die tijd een van de weinigen of misschien wel de enige vogelaar in de regio die aan motorcrossen deed. Peter maakte deel uit

ILLUSTRATIE van George Edward Lodge uit The Cambridge Natural History: Birds (Vol. IX)

van het bestuur van de Vogelwerkgroep Amsterdam van 1986 tot en met 1995, waarvan de laatste acht jaar als penningmeester. Hij was een van de weinige waarnemers in Nederland die ooit de Reuzenzwartkopmeeuw waarnam. Peter deed de waarneming op de pier in Scheveningen, zoals hij me ooit vertelde.'

IN MEMORIAM JAN GEIJSEL 1940 - 2025

TEKST: JOS VROLIJK

Op 6 september jl. is **JAN GEIJSEL** na een ziekbed op 85-jarige leeftijd overleden in Hospice Zuider Amstel in Ouderkerk.

Eind 1999 nam Jan Geijssel zelfstandig het initiatief voor de start van het zogeheten plasdrasbeheer in circa 8 ha van zijn weilanden, ten zuiden van de A9 in de westhoek van Holendrechtterpolder. Door tussen eind januari en medio april de percelen onder water te zetten, kon het 'Landje van Geijssel' dienen als rustplek voor doortrekkende water- en weidevogels.

Dit bleek een succes, want al snel werd deze hoek ontdekt door grote aantallen Grutto's, Wulpen, Kieviten, Scholeksters en veel andere soorten steltlopers en watervogels. Binnen enkele jaren werd 'het Landje' een bekende vogel-hotspot in de regio en ver daarbuiten. Leden van de Vogelwerkgroep Ouderkerk & Vogelwerkgroep Amsterdam en ook verschillende boswachters /medewerkers van Landschap Noord-Holland en Groengebied Amstelland hebben vanaf de start met Jan samengewerkt in het meebepalen van de juiste wa-

Binnen enkele jaren werd 'het Landje' een bekende vogelhotspot in de regio

terstanden, het organiseren van pers-bezoek & excursies en het ontvangen van belangstellende groepen vogelaars in de 'kijkschuur' aan de rand van het landje aan de Holendrechteweg. Ieder voorjaar kwam hij, ook na de overdracht van het landje aan Landschap Noord-Holland eind 2019, nog zeer regelmatig vanuit zijn woonplaats Abcoude naar de kijkschuur voor een praatje met de verschillende betrokken partijen en vaste vogelaars, die daar elke dag genoten van de vogelpracht. In die 25 jaar is het 'LvG' ook zeer bekend geworden in de media. Elk voorjaar was en is er veel aandacht van lokale pers, maar ook bijvoorbeeld van de regionale omroep Noord-Holland en landelijke media zoals Trouw, de Volkskrant en Vroege Vogels, waarbij Jan vaak uitlegde hoe het plas-dras beheer werkte en wat daar zoal bij komt kijken.

Afgelopen voorjaar heb ik nog met Jan o.a. de cultuurgroep uit Abcoude ontvangen bij hun jaarlijkse bezoek aan het Landje. Na al die jaren kon hij nog steeds met veel passie spreken over het beheer van dit unieke gebied. Wij hebben heel veel waardering en respect voor Jan, die naast een prettig mens, een boer was met een groot hart voor het veenweidelandschap en de vogels; wij allen zijn hem veel dank verschuldigd voor dit initiatief en zijn jarenlange inzet voor 'zijn Landje'.

Zijn naam zal wat mij betreft voor altijd verbonden zijn aan dit bijzondere vogelgebied.

Jos Vrolijk, Ouderkerk a/d Amstel
lid Vogelwerkgroep Ouder-Amstel,
Vogelwerkgroep Amsterdam en
bestuurslid van Stichting Beschermers
Amstelland

Noord-Hollandse vogelparadijsjes op Birdingplaces.eu

Birdingplaces is een online platform waarop je wereldwijd vogelgebieden kan vinden. Sommige beschrijvingen zijn echter zeer summier. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN) wil de beschrijvingen in onze provincie verbeteren.

De SVN heeft een aantal maatstaven voor een complete beschrijving geformuleerd en wil onze provinciale vogelparadijsjes recht doen met correcte en jaarronde beschrijvingen. Vier VWGA-gebieden staan sinds kort in het nieuwe SVN-stramien. Dit zijn Diemerpark, Kinseldam, De Bretten en de Baai van Ballast. We zouden graag komend jaar nog veel meer gebiedsbeschrijvingen toevoegen.

Vind je het leuk om ook een gebied te beschrijven? Mail dan vwgabirdingplaces@gmail.com, dan helpen we je verder en brengen we je zo nodig in contact met een kenner van het gebied. Als het gebied al op birdingplaces staat, onderzoeken we hoe we de omschrijving kunnen upgraden of vervangen.

Colofon

Redactie redactiegierzwaluw@vogelsamsterdam.nl

Tycho Fokkema, tycho@easywriter.nl, Frank van Groen, fm.vangroen@kpnmail.nl,
Anouk Zuurmond, anouk.zuurmond@gmail.com

Eindredactie Marion de Groot

Vormgeving Robert Heemskerk, 06-23440870, robskeh@online.nl

Voorzitter Marc Menon, 06-51595399, voorzitter@vogelsamsterdam.nl

Secretaris Friedie Straat, secretariaat@vogelsamsterdam.nl

Postadres Geleenstraat 49-1, 1078 LD Amsterdam

Penningmeester Peter Kroon, penningmeester@vogelsamsterdam.nl

Algemene bestuursleden Teun van Dijk, 020-6141492, tr.vandijk@planet.nl,
Vera Wiarda, verawiarda@yahoo.com

Commissie Bescherming Ewout Huibers, bescherming@vogelsamsterdam.nl

Commissie Veldwerk Kolonievogels & broedvogelinventarisaties: Frank van Groen,
fm.vangroen@kpnmail.nl, MUS: ellen.de.bruin@hotmail.com

Roofvogels en uilen: Teun van Dijk, tr.vandijk@planet.nl

Coördinatie IJsvogels Jan Jongejans, jan.jongejans@tiscali.nl

Coördinatie Watervogel- & midwintertelling Zimbo Boudewijns,
zimboboudewijns@fastmail.com

Waarnemingensecretaris Ellen de Bruin, ellen.de.bruin@hotmail.com

Excursies Yannick Lamens, excursies@vogelsamsterdam.nl

Lezingen Marc Menon, 06-51595399, voorzitter@vogelsamsterdam.nl

Website www.vogelsamsterdam.nl

Ledenadministratie Charlotte van Duijl, ledenadministratie@vogelsamsterdam.nl

Lidmaatschap Leden met digitale Gierzwaluw €17,50, Stadspas €15,-
Huisgenootleden €4,50. Met papieren Gierzwaluw €27,50, Stadspas €25,-
Betaling via NL 60 INGB 0005060400, t.n.v. Vogelwerkgroep Amsterdam te Amsterdam

Help de Amsterdamse Huismus!

Deze Huismus zoekt een huis, en jij kunt daarbij helpen. De Huismussenbrigade van onze vogelwerkgroep steunt kleine kolonies Huismussen met nestruimte, beplanting en advies. Weet je een kleine Huismussenkolonie? Of wil je Huismussenbrigadier worden in jouw stadsdeel? Lees dan het artikel op pagina 7.